

!NPM

Ústav na výkon väzby Nitra

Správa z monitoringu národného preventívneho mechanizmu

Dátum vykonania návštevy: 14. a 15. apríla 2025

Dátum vydania správy: 21. októbra 2025

OBSAH

SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL	3
PRIEBEH MONITORINGU	4
ZHRNUTIE	5
EXECUTIVE SUMMARY	6
ZISTENIA	7
01 PRÍJEM DO ZARIADENIA	7
02 ZAOBCHÁDZANIE S OSOBAMI VO VÄZBE	10
02.1. DÔKLADNÉ OSOBNÉ PREHLIADKY	10
02.2. KONFLIKTY MEDZI OSOBAMI UMIESTNENÝMI VO VÄZBE	12
02.3. POUŽÍVANIE DONUCOVACÍCH PROSTRIEDKOV	13
02.4. RIEŠENIE MIMORIADNYCH UDALOSTÍ	14
02.5. DISCIPLINÁRNE OPATRENIA	14
02.6. PREHLIADKY CIEL	15
03 REŽIM DŇA A AKTIVITY	15
03.1. ZMIERNENÝ REŽIM	16
03.2. ŠTANDARDNÝ REŽIM	17
04 KONTAKT S VONKAJŠÍM SVETOM	19
04.1. PRÍSTUP K PRÁVNEJ POMOCI	19
04.2. NÁVŠTEVY	20
04.3. TELEFONOVANIE, KOREŠPONDENCIA, PRIJÍMANIE BALÍKOV	20
05 ZDRAVOTNÁ A PSYCHOLOGICKÁ STAROSTLIVOSŤ	21
05.1. DUŠEVNÉ ZDRAVIE	22
06 ZRANITEL'NÉ SKUPINY – ŽENY VO VÄZBE	24
06.1. TEHOTNÉ ŽENY VO VÄZBE	24
06.2. KONTAKT OBVINENÝCH MATIEK S DEŤMI	25
07 PODÁVANIE SŤAŽNOSTÍ A KONTROLNÉ MECHANIZMY	25
08 MATERIÁLNE PODMIENKY	26
08.1. CELY	26
08.2. HYGIENA	27
08.3. STRAVA	27
08.4. BUFET	27
08.5. VYCHÁDZKOVÉ DVORCE	28
PREHĽAD ODPORÚČANÍ	29

SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neludskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“).¹ Na základe tohto mandátu vykonáva systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode. Systematické návštevy vykonávané ako súčasť NPM majú **preventívny charakter** a ich cieľom je identifikovať možné riziká zlého zaobchádzania vyplývajúce predovšetkým zo **systémových nedostatkov**, tak aby sa ich výskytu zamedzilo aj do budúcnosti.

Systematické návštevy podľa OPCAT sa vykonávajú zásadne neohlásene. Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, zamestnancami zariadenia alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Monitoring taktiež zahŕňa prehliadku zariadenia, pozorovania, vyhotovovanie fotodokumentácie, analýzu vybraných spisov a záverečný rozhovor s vedením zariadenia. Všetky zdroje informácií sa krížovo kontrolujú, aby sa zabezpečilo, že zistenia sú objektívne a spoľahlivé.

Po skončení návštevy a doplnení podkladov, na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, verejný ochranca práv vydáva osobitnú správu o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia. Finálnu verziu správy zašle všetkým dotknutým subjektom s lehotou na vyjadrenie, pričom očakáva, že sa k správe vyjadria a uvedú, či navrhované opatrenia akceptujú a zrealizujú, alebo navrhnú alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak odpoveď považuje za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť a v zariadení tiež vykonať kontrolnú návštevu. Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko všetkých dotknutých orgánov k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

Záverom je potrebné uviesť, že správa **neobsahuje uzatvorený výpočet problematických oblastí. Samotná skutočnosť, že niektorým oblastiam sa explicitne nevenuje, automaticky neznamena, že tieto oblasti možno považovať za bezvýhradne vyhovujúce, bez potreby akejkoľvek zmeny alebo zlepšenia, a že v budúcnosti sa verejný ochranca práv v rámci úloh NPM týmito oblastiam nebude venovať.** Súčasne verejný ochranca práv upriamuje pozornosť na dynamiku vývoja medzinárodných štandardov v oblasti ochrany základných práv a slobôd. Pri ďalšej návšteve zariadenia preto môže byť posúdenie konkrétnych oblastí, ako aj odporúčania aktualizované, prípadne modifikované.

¹ Zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom ochrancovi práv“), § 3 ods. 2.

PRIEBEH MONITORINGU

V dňoch **14. až 15. apríla 2025** uskutočnil monitorovací tím NPM neohlásenú návštevu Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Nitra (ďalej aj „ústav“ alebo „ÚVV Nitra“). Návštevy sa zúčastnili členovia NPM tímu, právničky JUDr. Tímea Stránská, LL.M., Mgr. Nora Konrády Beliová, Mgr. Katarína Jurová, Mgr. Martina Vavreková a právnik JUDr. František Tóth, Ph.D. (ďalej aj ako „monitorovací tím NPM“).

Monitorovací tím NPM sa zameriaval na podmienky výkonu väzby v ústave, ktoré boli hodnotené jednak hľadiská právnej úpravy ale aj širších teoretických a praktických aspektov vyplývajúcich z medzinárodných ľudskoprávných štandardov a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Pri monitorovaní podmienok v ÚVV Nitra sa monitorovací tím NPM zameriaval na overenie dodržiavania zásady dôstojného zaobchádzania a prevencie mučenia s osobami obmedzenými na osobnej slobode. Cieľom monitorovacej návštevy bolo zistiť, či sú základné práva obvinených osôb vo výkone väzby rešpektované a aplikované vsúlade s medzinárodnými štandardmi.

Ústav na výkon väzby je súčasťou väčšieho zariadenia, ktoré zabezpečuje aj výkon trestu odňatia slobody mužov v strednom stupni stráženia. Súčasťou ústavu je aj Inštitút vzdelávania Zboru väzenskej a justičnej stráže, ktorý zabezpečuje odborné, špecializované a špecializačné vzdelávanie príslušníkov a zamestnancov Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „ZVJS“).²

ÚVV Nitra má kapacitu 238 miest pre obvinených vo výkone väzby. V ústave sa v čase návštevy nachádzalo 165 obvinených osôb, z toho 159 mužov a 6 žien. V ústave bolo v čase návštevy 6 mladistvých obvinených mužského pohlavia. Z celkového počtu obvinených osôb bolo v čase návštevy 11 osôb cudzej štátnej príslušnosti, podľa vyjadrenia riaditeľa ústavu najmä z Egyptu, Sýrie a Ukrajiny.

Bezprostredne po príchode do ústavu monitorovací tím NPM požiadal prítomné vedenie zariadenia o úvodný rozhovor, poskytnutie súčinnosti a potrebnej dokumentácie. Následne sa monitorovací tím NPM presunul na výkon monitoringu vo výkone väzby.

Monitorovací tím NPM uskutočnil osobné rozhovory s náhodne vybranými obvinenými na oddieloch so štandardným aj zmierneným režimom. Celkovo vykonal monitorovací tím počas návštevy ústavu rozhovor s 3 obvinenými ženami a 11 obvinenými mužmi, z toho s 3 mladistvými obvinenými. Všetky rozhovory prebiehali bez prítomnosti príslušníkov.

Monitorovací tím NPM viedol aj rozhovory so zástupcom vedúcej výkonu väzby, referentmi režimu, vedúcim preventívno-bezpečnostnej služby a so zdravotníckym personálom. Následne skontroloval vyžiadané dokumenty a spisy. Monitorovací tím NPM navštívil

² Zbor väzenskej a justičnej stráže, Inštitút vzdelávania v Nitre. Dostupné na: <https://www.zvjs.sk/sk/zariadenia/nitra>

ubytovacie priestory obvinených, kultúrne miestnosti, priestory na vychádzky, kancelárie referentov režimu, zdravotné stredisko, skladové priestory a kuchyňu. Personál ústavu ochotne poskytol monitorovaciemu tímu NPM súčinnosť, za čo ďakujeme.

ZHRNUTIE

Správa NPM identifikuje viacero oblastí, v rámci ktorých je potrebné prijať konkrétne opatrenia s cieľom zosúladiť výkon väzby s medzinárodnými ľudskoprávnymi štandardmi. Osobitnú pozornosť si vyžadujú najmä **štandardný režim väzby, psychologická a najmä psychiatrická starostlivosť, kontakt s vonkajším svetom, zaobchádzanie pri nástupe do väzby a cenotvorba v ústavnom bufete.**

Počas návštevy väzobného ústavu monitorovací tím NPM **nezistil systematické zlé zaobchádzanie s obvinenými osobami v ústave.** Monitorovací tím NPM poukazuje ale na systémový problém spočívajúci v spôsobe vykonávania dôkladných osobných prehliadok, ktoré si vyžadujú pozornosť najmä s ohľadom na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti.

V štandardnom režime obvinení trávajú väčšinu dňa (23 hod.) v celách s obmedzeným prístupom k aktivitám. Táto prax nie je v súlade s medzinárodnými štandardmi³ a preto bola identifikovaná **potreba rozšírenia ponuky aktivít**, najmä pre ženy a osoby so psychickými ťažkosťami. Obvinené osoby v kolúznei väzbe, vzhľadom na zvýšenú mieru izolácie a obmedzený kontakt s vonkajším svetom, si vyžadujú osobitnú pozornosť a prístup.

Základná zdravotná starostlivosť bola hodnotená prevažne pozitívne, no systematickým nedostatkom je odklad vstupných lekárskeho prehliadok počas víkendov, čo je v rozpore s medzinárodnými štandardmi.⁴ Duševné zdravie obvinených je podporované najmä psychologickou starostlivosťou, ktorú väčšina obvinených hodnotila pozitívne. **Ako problematická sa javí frekvencia návštev psychiatra, v dôsledku čoho nie je primerane zabezpečená starostlivosť o psychiatrických pacientov alebo osôb, ktoré potrebujú intervenciu.**

Pre obvinené osoby existujú v súlade s vnútroštátnou právnou úpravou **viaceré mechanizmy podávania sťažností**. Účelnosť týchto mechanizmov však často znižuje slabá informovanosť obvinených, najmä mladistvých. Vyskytli sa aj prípady, keď sa obvinení s prokurátorom nikdy nestretli, čo je problematické z hľadiska dohľadu nad zákonnosťou výkonu väzby.

Z hľadiska materiálnych podmienok boli cely vo všeobecnosti hodnotené ako adekvátne. Sťažnosti obvinených však smerovali na

³ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf (2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025, bod 70 a 71.

⁴ Správa Výboru CPT adresovaná Švédскеj vláde počas návštevy Švédska od 18 do 28. mája 2015. CPT/Inf (2016) 1. Executive Summary, s. 8. Dostupné na: <https://rm.coe.int/1680697f60>

matrace, ktoré viacerí obvinení označili ako špinavé alebo v zlom stave. Ženy vo výkone väzby uvádzali, že spodná bielizeň, ktorú dostávajú od ústavu, bola často špinavá, deravá alebo obsahujúca flaky. Dve obvinené doplnili, že v dôsledku špinavej spodnej bielizne dostali gynekologickú infekciu. Ďalej upozorňujeme na cenovú politiku ústavného bufetu, ktorá bola obvinenými označená za neprimerane vysokú.

EXECUTIVE SUMMARY

The NPM report identifies several areas where specific measures are required to bring the practice of detention into compliance with international human rights standards. **Particular attention should be given to the standard detention regime, psychological and especially psychiatric care, contact with the outside world, treatment of persons upon admission to detention and the pricing policy in the institutional canteen.**

During its visit to the remand facility, **the NPM monitoring team did not identify any systematic ill-treatment of remand prisoners.** The monitoring team, however, highlights a systemic concern regarding the manner in which thorough personal searches are conducted, which warrants particular attention with respect to the safeguarding of human dignity.

Under the standard regime, remand prisoners spend the majority of the day (23 hours) in their cells with limited access to activities. This practice is not in line with international standards; therefore, **the need has been identified to expand the range of activities**, particularly for women and for persons with mental health issues. Remand prisoners held in collusive custody, due to the heightened level of isolation and restricted contact with the outside world, require special attention and a tailored approach.

Basic health care was assessed predominantly positively; however, a systemic shortcoming lies in the postponement of initial medical examinations during weekends, which is not in compliance with international standards. The mental health of remand prisoners is supported primarily through psychological care, which was evaluated positively by most detainees. **The frequency of psychiatric consultations, however, appears problematic, resulting in insufficient provision of care for psychiatric patients or for individuals requiring psychiatric intervention.**

In accordance with national legislation, **several complaint mechanisms are available to remand prisoners.** However, the effectiveness of these mechanisms is often diminished by the lack of awareness among detainees, particularly juveniles. There have also been instances where remand prisoners never met with a prosecutor, which is problematic in terms of ensuring oversight of the lawfulness of detention.

In terms of material conditions, the cells were generally assessed as adequate. However, remand prisoners raised complaints regarding the mattresses, which several described as dirty or in poor condition. Women in detention reported that the underwear provided by the

institution was often dirty, torn, or stained. Two female remand prisoners additionally asserted that, due to unsanitary underwear, they suffered a gynecological infection. Concerns were also raised regarding the pricing policy of the institutional canteen, which detainees described as unreasonably high.

ZISTENIA

Vo svojej výročnej správe Výbor CPT zdôrazňuje potrebu, aby členské štáty v čo najväčšej možnej miere zabezpečili využívanie alternatívnych opatrení k väzbe pred súdom, ako sú napr. kaucia alebo súdny dohľad. Podľa názoru Výboru CPT by sa tieto opatrenia mali zvažovať aj pri cudzincoch, ktorí sú často držaní vo väzbe, pretože sa považujú za osoby s vyšším rizikom úteku.⁵ Na Slovensku sa **alternatívne opatrenia namiesto väzobného stíhania využívajú len sporadicky**. Hoci právna úprava explicitne zaviedla **povinnosť súdov skúmať možné náhrady väzby**,⁶ v praxi sa tieto možnosti uplatňujú málo a napriek existujúcemu legislatívnemu základu sa **v reálnych prípadoch alternatíva väzby stále veľmi nevyužíva**.

V súlade s princípom subsidiarity a nevyhnutnosti by mala byť väzba považovaná za **krajné opatrenie**, ku ktorému má dochádzať **len vtedy, keď menej invazívne prostriedky nie sú postačujúce** na zabezpečenie účelu trestného konania. Na osoby vo väzbe sa vzťahuje prezumpcia nevinoty a je mimoriadne dôležité zaobchádzať s osobami vo väzobnom stíhaní dôstojne a ľudsky, keďže obmedzenie osobnej slobody predstavuje vážny zásah do základných práv jednotlivca a musí byť vždy starostlivo odôvodnené a primerané.

01 PRÍJEM DO ZARIADENIA

Po úvodnom prijatí do väzby je obvinený povinný podrobiť sa **osobnej prehliadke, zdravotnej prehliadke, hygienickým a protiepidemickým opatreniam a iným výkonom** v rozsahu ustanovenom zákonom.⁷ Okrem obvinených osôb nastupuje každý odsúdený na začiatok výkonu trestu vo väzobnom ústave. Väzobné ústavy preto slúžia aj ako nástupné ústavy pre výkon trestu, keďže tam prebiehajú vstupné hodnotenia, zaraďovania a následné umiestnenia odsúdených do ústavov na výkon trestu.

Prijímacie procedúry by mali podľa Výboru CPT prebiehať systematicky, dôstojne a individuálne. Osobitná pozornosť má byť venovaná zdravotnému a psychickému stavu novoprijatej osoby, ako aj jej špecifickým potrebám. V tejto súvislosti je podľa odporúčaní Výboru CPT dôležité vykonávať rodovo špecifické skríningy pri prijatí žien do výkonu trestu, a to najmä s cieľom zistiť

⁵ Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT). 26. všeobecná správa CPT. CPT/Inf(2017)5. Štrasburg: Rada Európy, 2017.

⁶ Povinnosť súdov preskúmať možné náhrady väzby alternatívnymi opatreniami bola do slovenského právneho poriadku zavedená novelou - zákonom č. 308/2021 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

⁷ Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby, § 6 ods. 5.

Priestory zdravotného strediska:
röntgen

možnú históriu sexuálneho alebo iného násillia, vrátane rodinného stavu s ohľadom na vývin a výchovu maloletých osôb.⁸

Súčasťou nástupnej procedúry je aj **úvodná zdravotná prehliadka (zdravotný skrining)**. Obvinení počas rozhovorov uvádzali, že úvodná zdravotná prehliadka zahŕňa posúdenie zdravotného stavu (napr. meranie tlaku), rozhovor s obvinenou osobou o jej diagnózach alebo predošlých zraneniach, pravidelne užívaných liekoch alebo ďalších relevantných skutočnostiach. Viacerí obvinení uviedli, že lieky, ktoré pravidelne užívajú, im boli pridelené alebo dávkované už počas prijatia do zariadenia. Jeden obvinený konkrétne uviedol, že trpí astmou a v dôsledku toho mu bol vydaný sprej Ventolin na astmu.

Súčasťou úvodnej zdravotnej prehliadky je aj röntgenové vyšetrenie (RTG), ktorým sa získava snímok pľúc novoprijatej obvinenej osoby, ktorý následne v čase ordinačných hodín zhodnotí pneumológ. Úvodná zdravotná prehliadka zahŕňa aj testovanie na infekčné choroby, najmä Hepatitídu typu C, pretože podľa vyjadrenia zdravotníckeho personálu približne 10 až 15 % osôb vo väzenskom prostredí je pozitívnych na uvedené infekčné ochorenie. Iné infekčné ochorenia, napr. vírus ľudskej imunodeficiencie (HIV) nie sú v ústave časté, v čase monitorovacej návštevy sa v ústave nachádzala iba jedna osoba s HIV. Záverom úvodnej zdravotnej prehliadky je stanovenie zdravotnej klasifikácie, čo je dôležité najmä pre účely pracovného zaradenia obvineného po prípadnom odsúdení a následnom výkone trestu.

Vstupná zdravotná prehliadka pri prijatí do väzby predstavuje zároveň kľúčový nástroj ochrany zdravia a života osoby vo výkone väzby, pretože môže odhaliť známky **fyzického poranenia** alebo **potrebu bezodkladného lekárskeho zásahu** u novoprijatej osoby. Tieto informácie sa uvádzajú v zdravotnej dokumentácii obvinenej osoby.⁹ **Dôkladné vykonanie úvodnej zdravotnej prehliadky a dokumentácia zdravotného stavu obvinenej osoby sú preto kľúčové aj z hľadiska prevencie neprimeraného zaobchádzania a ochrany osôb obmedzených na osobnej slobode.**

Každá osoba umiestnená do väzby by mala byť vyšetrená kvalifikovaným lekárom **najneskôr do 24 hodín od prijatia**.¹⁰ Počas rozhovorov bolo zistené, že u niektorých obvinených a odsúdených, ktorí boli prijatí do ústavu počas víkendu, dochádza k zdravotnej prehliadke lekárom až v najbližší pracovný deň. Takýto odklad je v rozpore so štandardom, ktorý vyžaduje zabezpečenie zdravotnej prehliadky najneskôr do 24 hodín, bez ohľadu na deň v týždni.¹¹

Meškanie zdravotnej prehliadky môže viesť k prehliadnutiu akútnych zdravotných problémov, nezisteným známkam prípadného násillia

⁸ Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT). 26. všeobecná správa CPT. CPT/Inf(2017) 5. Štrasburg: Rada Európy, 2017, bod 101.

⁹ Zranenia obvinenej osoby sa nefotia, ale sú zaznačované v štandardizovanom formulári, ktorý je súčasťou zdravotnej dokumentácie obvinenej osoby.

¹⁰ Výbor CPT - CPT/Inf(2013) 29-part – Dokumentovanie a hlásenie lekárskeho dôkazov o zlom zaobchádzaní, Štrasburg: Rada Európy, 2013. Dostupné na: <https://rm.coe.int/16806ccc4d>.

¹¹ Európske väzenské pravidlá, Komentár k Nariadeniu Rec(2006)2 Výboru ministrov členským štátom o Európskych väzenských pravidlách, Kapitola 2. Dostupné na: <https://rm.coe.int/european-prison-rules-978-92-871-5982-3/16806ab9ae>.

alebo k nezabezpečeniu nevyhnutnej liečby včas. Tento **systémový nedostatok**, s ktorým sa monitorovací tím NPM stretol už aj v iných ústavoch, predstavuje riziko pre zdravie novoprijatých osôb a je potrebné ho riešiť zabezpečením dostupnosti zdravotníckeho personálu aj mimo pracovných dní.

Z rozhovorov s obvinenými osobami ako aj zo spisovej dokumentácie vyplýva, že **niektorí obvinení do ústavu nastúpia s fyzickými zraneniami**, ktoré sú podľa vyjadrení obvinených najčastejšie spôsobené **pri zadržaní príslušníkmi policajného zboru**. Tieto zranenia sú následne počas úvodnej zdravotnej prehliadky zdokumentované pomocou štandardizovaného formulára. V týchto prípadoch poskytuje súčinnosť aj preventívno-bezpečnostná služba, ktorá vykoná s obvinenou osobou pohovor za účelom vyjadrenia sa a objasnenia pôvodu zranení. V jednom prípade bolo u obvineného počas dôkladnej osobnej prehliadky zistené, že má modrinu na ľavomuchu. Obvinený uviedol príslušníkovi preventívno-bezpečnostnej služby, že sa mu nepodarilo „nafúkať“, keď to od neho požiadal policajt v CPZ a v dôsledku toho mu policajt dal „niekoľko faciek“. Iné informácie k incidentu obvinený nechcel uviesť.

V rámci prijímacej procedúry sa ďalej obvinenému v súlade so zákonom¹² odnímu osobné veci. Tie sa odkladajú v sklade v priestoroch ústavu. Obvinenej osobe sa následne pridelia základné hygienické predmety a ústavný odev, spodná bielizeň a obuv. Následne je obvinená osoba zaradená do oddielu.

Následujúci pracovný deň po nástupe obvinenej osoby do ústavu prebieha spravidla z iniciatívy psychológa úvodná psychologická diagnostika. V rámci úvodnej diagnostiky sa rozhovor s obvinenou osobou zameriava na rodinné zázemie obvinenej osoby, jej postoj a príčiny k trestnej činnosti, osobnostné črty ako aj prípadné závislosti. Osobitne sa pozornosť venuje aj sklonom k sebaoškozovaniu alebo samovražde. Pre tieto účely majú psychológovia v ústave formulár s otázkami vo vzťahu k suicidalite.¹³ Pokiaľ z vyjadrení obvinenej osoby vyplýva, že je potrebná súčinnosť aj sociálneho pracovníka, je následne prizvaný pre účely ďalšieho postupu.

V rámci vstupnej diagnostiky psychológovia vyhodnocujú aj predošlú zdravotnú anamnézu (najmä psychiatrickú) a pracujú aj súdajmi z predchádzajúcich umiestnení osoby, ak bola predtým vo väzbe alebo výkone trestu v inom ústave, ato najmä pri recidivujúcich osobách. Úvodné zhodnotenie psychického stavu, vrátane rizikových faktorov, slúži aj na prípadné odporúčenie ďalšej psychologickej alebo psychiatrickej starostlivosti. Úvodná vstupná psychologická starostlivosť zohráva teda významnú preventívnu funkciu a umožňuje ústavu prijať včas primerané opatrenia na ochranu života a zdravia obvinenej osoby.

¹² Zákon č. 221/2006 Z. z., § 6 ods. 6

¹³ Jeho používanie je nariadené interným predpisom pre všetky ústavy.

ODPORÚČANIA PRE GR ZVJS:

- Zabezpečiť dostupnosť vstupnej zdravotnej prehliadky do 24 hodín od nástupu do väzby, vrátane víkendov a sviatkov. **(priebežne)**

02 ZAOBCHÁDZANIE S OSOBAMI VO VÄZBE

Väčšina obvinených osôb v ÚVV Nitra, s ktorými monitorovací tím NPM vykonal rozhovory, **hodnotila správanie príslušníkov a personálu v ústave ako primerané a profesionálne. Monitorovací tím NPM nezaznamenal sťažnosti obvinených na nadmerné použitie donucovacích prostriedkov alebo násilia. V jednom prípade sa mladistvý obvinený cudzej štátnej príslušnosti sťažoval na prístup a slovné vyjadrenie príslušníka, ktorý mu slovne vynadal do „vyj...ného Ukrajínca a ko..ta“.** Takéto vulgárne vyjadrenie, navyše adresované osobe patriacej k zraniteľnej skupine (cudzinec a mladistvý), **môže byť vnímané ako ponižujúce zaobchádzanie.**

02.1. DÔKLADNÉ OSOBNÉ PREHLIADKY

Dôkladné osobné prehliadky slúžia na zistenie a zamedzenie prenášania nepovolených predmetov. Dôkladná osobná prehliadka pri nástupe spravidla zahŕňa úplné vyzlečenie osoby, vizuálnu kontrolu celého tela vrátane telesných otvorov, pričom súčasťou kontroly je často aj vykonanie drepu a následné pridelenie ústavného oblečenia. Prehliadka sa vykonáva v oddelenom priestore príslušníkom rovnakého pohlavia, ako má osoba podrobená dôkladnej osobnej prehliadke.

V ÚVV Nitra sa vykonávajú prehliadky pravidelne pri nástupe do zariadenia, pri presunoch osôb z izby/ cely a pri premiestňovaní obvinených v rámci ústavu. Dôkladné osobné prehliadky sa realizujú aj v situáciách, keď obvinený opúšťa väzobný ústav, napríklad pri predvádzaní na súd alebo návšteve lekára mimo ústavu, ako aj pri návštevách obvinených, ktoré sa realizujú kontaktnou formou. Obvinené osoby uviedli, že boli podrobené dôkladným osobným prehliadkam aj počas generálnych prehliadok. Taktiež poznamenali, že sú pri prehliadkach úplne nahí a musia urobiť aj drep. Jeden obvinený uviedol, že nepríjemné pocity z dôkladnej osobnej prehliadky pri prijatí do väzby boli zintenzívnené aj priestorom nástupnej cely, kde prebiehala prehliadka.

Výbor CPT vo svojej správe z návštevy Slovenskej republiky kritizoval rutinné postupy zahŕňajúce dôkladné osobné prehliadky, pri ktorých sú osoby nahé a musia vykonať aj drep,¹⁴ čo môže byť pre mnohé väznené osoby zahanbujúce. V zmysle odporúčaní Výboru CPT by mali byť dôkladné osobné prehliadky využívané iba na základe individuálneho posúdenia rizika a vždy spôsobom, ktorý minimalizuje

¹⁴ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018. CPT/Inf (2019) 20, bod. 92.

pocit poníženia.¹⁵ V dôsledku toho Výbor CPT odporúča využívať alternatívy k obvyklému postupu vykonávania dôkladných osobných prehliadok, napríklad postupným vyzliekaním jednotlivých častí odevu (tzv. **dvojkroková metóda**)¹⁶ alebo používaním bezpečnostných technológií (napr. telesných skenerov).

Aj napriek jasne nastaveným medzinárodným štandardom upravujúcim dôkladné osobné prehliadky, slovenská právna úprava predpokladá, že počas dôkladnej osobnej prehliadky bude osoba (obvinený alebo odsúdený) úplne nahá. Novela zákona o Zbore väzenskej a justičnej strážie pripravená Ministerstvom spravodlivosti (zohľadňujúc odporúčania verejného ochrancu práv) obsahovala takýto dvojkrokový postup pri vykonávaní dôkladnej osobnej prehliadky. Novela zákona schválená parlamentom¹⁷ však už túto zmenu nereflektovala a naďalej zostal zachovaný pôvodný spôsob vykonávania dôkladnej osobnej prehliadky,¹⁸ ktorý nereflektuje medzinárodné ľudskoprávne štandardy a odporúčania Výboru CPT.

V tejto súvislosti odkazujeme aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý v prípade *Adamčo v. Slovensko* (č.2) dospel k záveru, že pán Adamčo bol ako odsúdený počas niekoľkých rokov opakovane a systematicky podrobovaný dôkladným osobným prehliadkam, a to aj napriek tomu, že u neho nikdy neboli nájdené žiadne zakázané predmety. Tieto prehliadky sa vykonávali pravidelne pri rôznych príležitostiach, ako sú eskorty na súd, presuny v rámci ústavu, pred a po návštevách, ako aj pri pravidelných a opakovaných kontrolách cely. ESLP zdôraznil, že tieto zásahy neboli založené na individuálnom posúdení bezpečnostného rizika. Podľa ESLP neexistovali presvedčivé bezpečnostné dôvody, ktoré by odôvodnili takéto zásahy a menej invazívne alternatívy neboli využité. ESLP preto dospel k záveru, že systematická povaha týchto osobných prehliadok, uskutočňovaných bez reálnej bezpečnostnej nevyhnutnosti, prekročila hranicu ponížujúceho zaobchádzania v zmysle článku 3 Dohovoru a predstavovala zásah do ľudskej dôstojnosti sťažovateľa.¹⁹

Aj v súvislosti s vyššie uvedeným prípadom a praxou vykonávania dôkladných osobných prehliadok vnímame prijatie *Rozkazu ministra spravodlivosti SR č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom*

¹⁵ 26. všeobecná správa CPT. CPT/Inf (2017) 5. Štrasburg: Rada Európy, 2017.

¹⁶ Dvojkroková metóda pri dôkladnej osobnej prehliadke má byť vykonaná v dvoch krokoch, t.j. najprv sa vyzlečie vrchná časť odevu, po vykonaní obhliadky vrchnej časti sa osoba opäť oblečie a následne si vyzlečie spodnú časť odevu.

¹⁷ Zákon č. 187/2023 Z. z. – novela zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej strážie

¹⁸ V tejto súvislosti berieme na vedomie aj novelu zákona č. 475/2005 Z.z., o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (legislatívny proces LP/2025/223), ktorá je predmetom rokovania v Národnej rade SR a na základe ktorej má dôjsť aj k zmene zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej strážie. V zmysle novelizovaného znenia zákona č. 4/2001 Z. z. má byť pre účely osobnej prehliadky kontrola konečníka obvineného alebo odsúdeného vykonávaná s využitím detekčného technického prostriedku alebo drepu. Legislatívny proces LP/2025/223. Dostupné na:

<https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2025/223/sprievodne-dokumenty?stadiumUuid=a206f886-8090-41a8-8abd-c3164dc59cb8>.

¹⁹ Európsky súd pre ľudské práva (ESLP). *Prípad Adamčo proti Slovenskej republike* (č. 2), sťažnosť č. 55792/20, rozhodnutie zo dňa 12. decembra 2024. HUDOC č. 001-238382. Štrasburg: Rada Európy, 2024.

väzenskej a justičnej stráže ako spôsobu zavedenia individuálneho posúdenia pri vykonávaní dôkladných osobných prehliadok. Naďalej však pretrváva výkon dôkladných osobných prehliadok bez použitia dvojkrokovej metódy, čo predstavuje prax, ktorá nie je v súlade s medzinárodnými štandardmi a odporúčaniami Výboru CPT.

Obidve zariadenia sú zabezpečené kamerovým systémom, ktorý slúži na účely bezpečnosti, keďže sa zábery premietajú na obrazovky v miestnosti pre SBS. Snímané sú len chodby, spoločenské miestnosti, jedáleň, kuchynka, dvor a vstup do zariadenia. SBS nevykonávajú dôkladné osobné prehliadky, rovnako nijako neprehliadajú ani osobné veci na izbách. Kontrolujú však, či osoby do zariadenia neprinášajú v taškách alkohol alebo nebezpečné predmety.

02.2. KONFLIKTY MEDZI OSOBAMI UMIESTNENÝMI VO VÄZBE

Z rozhovorov s príslušníkmi zboru vyplýva, že hlavným nástrojom prevencie konfliktov medzi obvinenými a nastupujúcimi odsúdenými je ich dôsledné oddelenie. Ak medzi nimi vznikne napätie alebo nepriateľstvo, personál sa snaží zabezpečiť, aby sa tieto osoby nestretávali. To sa docieľi ich umiestnením v rôznych častiach ústavu. Podľa získaných informácií z rozhovorov alebo spisovej dokumentácie boli fyzické potýčky medzi obvinenými výnimočné. Prípady zahŕňajúce fyzické násilie medzi osobami umiestnenými v ústave, dôsledkom ktorého môžu byť aj viditeľné telesné stopy alebo zranenia, spadajú do právomoci preventívno-bezpečnostnej služby, ktorá sa incidentom ďalej zaoberá. Ak by došlo k napadnutiu príslušníka zboru, ide už o trestný čin napadnutia verejného činiteľa, ktorý sa ďalej rieši v súlade so zákonom.²⁰

Monitorovací tím NPM počas rozhovorov nezaznamenal známky o častých konfliktoch. Pokiaľ už dôjde k vzniku konfliktu alebo šikane medzi obvinenými, prítomný personál bezodkladne zasiahne a situáciu rieši pokojným spôsobom. Monitorovací tím NPM zaznamenal ojedinelé prípady fyzických potýčok medzi mladistvými obvinenými. Mladiství obvinení uviedli, že po takýchto incidentoch už osoby, s ktorými mali konflikt, nestretli. Jeden mladistvý počas rozhovoru uviedol, že jeho dvaja mladiství spolubývajúci majú medzi sebou občasné konflikty a v dôsledku toho následne slovne útočia aj na neho. Mladistvý obvinený uviedol, že vzhľadom na jeho kľudnú povahu sa naučil na to nereagovať a konfliktom so spolubývajúcimi sa vyhýba.

Monitorovací tím NPM bol počas rozhovoru informovaný o prípade obvinenej, ktorá z vlastnej iniciatívy požiadala o preradenie zo zmierneného režimu do štandardného režimu, pretože jej ostatné obvinené robili zle. Štandardný režim obvinená preferovala z dôvodu menšieho kontaktu s ďalšími osobami a teda aj prevencii konfliktov. **Tieto informácie NPM tím hodnotí pozitívne, keďže poukazujú na včasné reagovanie a riešenie konfliktov medzi osobami umiestnenými vo väzbe.**

²⁰ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, § 323 a nasl. – Útok na verejného činiteľa: Ak niekto napadne, ohrozí alebo urazí príslušníka Zboru väzenskej a justičnej stráže pri výkone jeho právomoci, môže sa dopustiť trestného činu útoku na verejného činiteľa.

02.3. POUŽÍVANIE DONUCOVACÍCH PROSTRIEDKOV

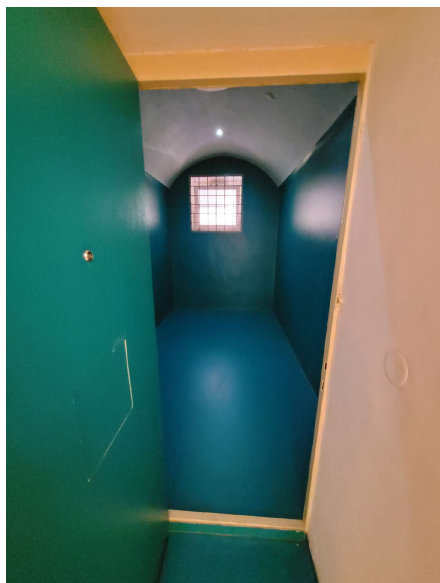
Používanie donucovacích prostriedkov v ústave nie je podľa príslušníkov bežné. Ak k nemu dôjde, ide najčastejšie o **využitie hmatov a chvatov sebaobrany** v prípadoch, keď obvinený prejavuje agresivitu, odmieta plniť pokyny alebo ničí zariadenie, a to po výzve na upustenie od takého konania. Každé použitie donucovacích prostriedkov sa dokumentuje formou úradného záznamu. Osoba, voči ktorej boli použité donucovacie prostriedky, je následne predvedená do ambulancie zdravotného strediska na vyšetrenie, kde službukonajúci lekár skonštatuje, či osoba utrpela pri použití donucovacích prostriedkov zranenia.

Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že v januári 2025 došlo okrem použitia hmatov a chvatov aj k použitiu kopov a úderov sebaobrany, ktoré mali obvinenému znemožniť v aktívnom odpore voči služobnému zákroku príslušníkov. Podľa spisovej dokumentácie mal byť obvinený z dôvodu rozhodnutia ošetrojúceho lekára premiestnený na zdravotnú celu, čo obvinený odmietol a správal sa agresívne. Obvinený bol príslušníkmi vyzvaný, že v prípade neuposlúchnutia budú voči nemu použité donucovacie prostriedky, na čo obvinený nereagoval a odmietal opustiť celu. Obvinený následne kopol príslušníka a v dôsledku toho boli voči nemu použité hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany a následne mu boli nasadené putá. Obvinený bol po použití donucovacích prostriedkov predvedený do ambulancie zdravotníckeho zariadenia na vyšetrenie po použití donucovacích prostriedkov. Obvinený uviedol ošetrojúcej lekárke, že pokiaľ bude umiestnený do zdravotnej cely, podá na ošetrojúcu lekárku trestné oznámenie. Ošetrojúca lekárka skonštatovala, že obvinený utrpel poranenie čela, ucha a mal začervenané koleno, v dôsledku čoho bol následne na ambulancii zdravotníckeho strediska ošetrený a na pokyn ošetrojúcej lekárky bol eskortovaný aj na vyšetrenie do civilného zdravotníckeho strediska. Lekár civilného zdravotníckeho zariadenia a lekárka (ústavného) zdravotníckeho zariadenia zhodne odporučili eskortovanie obvineného do Nemocnice pre obvinených a odsúdených a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Trenčín (ďalej aj ako "Nemocnica v Trenčíne").

Druhý obvinený mal byť z dôvodu rozhodnutia ošetrojúceho lekára eskortovaný do Nemocnice v Trenčíne. Obvinený odmietol opustiť celu, v čoho dôsledku boli voči nemu použité hmaty a chvaty sebaobrany. Obvinený začal klásť aktívny odpor a udel sa o konštrukciu postele, čím si spôsobil zranenie nad pravým obočím. Obvinenému boli nasadené putá a bol predvedený do ambulancie zdravotníckeho zariadenia, kde ošetrojúci lekár konštatoval poranenie nad pravým obočím a ošetril obvinenému uvedené poranenie. Obvinený bol po ošetrení eskortovaný na psychiatrické oddelenie Nemocnice v Trenčíne.

Okrem uvedených prípadov nasadenia pút po použití donucovacích prostriedkov je podľa obvinených používanie pút obmedzené výlučne počas eskorty. Niektorí obvinení uviedli, že im bol počas eskorty nasadený aj spútavací opasok, čo na nich pôsobilo ponížujúco. **Obvinené osoby počas rozhovorov uvádzali, že v ústave nedochádza k nadmernému alebo neodôvodnenému používaniu donucovacích prostriedkov.**

02.4. RIEŠENIE MIMORIADNYCH UDALOSTÍ

Kompenzačná miestnosť

Monitorovací tím NPM bol informovaný, že od roku 2024 došlo v ústave k dvom závažným mimoriadnym udalostiam – dokonanej samovražde a pokusu o samovraždu. V jednom prípade išlo o obvineného, ktorý samovraždu dokonal obesením. Aj napriek poskytnutej lekárskej prvej pomoci sa obvineného nepodarilo oživiť. Uvedený zosnulý obvinený sa o samovraždu pokúsil už v roku 2023, avšak vďaka rýchlemu konaniu príslušníkov došlo k prekazeniu pokusu o samovraždu.

Druhým prípadom bol pokus o samovraždu obesením. Vďaka zásahu príslušníkov došlo k prekazeniu pokusu o samovraždu, poskytnutiu prvej pomoci zo strany príslušníkov a privolaníu zdravotníckeho personálu ako aj záchranej zdravotnej služby. Osoba bola následne prevezená do Fakultnej nemocnice v Nitre na Anestéziologicko - resuscitačné oddelenie kvôli kritickému stavu (opuchu mozgu).

Podľa vyjadrení zdravotníckeho personálu sú všetci obvinení, ktorí sa pokúsia o samovraždu, eskortovaní na základe odporúčania lekára na psychiatrické oddelenie Nemocnice v Trenčíne. Po návrate z psychiatrického oddelenia Nemocnice v Trenčíne sú tieto osoby pod zvýšením dohľadom, vrátane dohľadu zo strany psychológa.

Výskyt závažných mimoriadnych udalostí, najmä dokonaných samovrážd ako aj pokusov o samovraždu, poukazuje na dôležitosť včasnej identifikácie psychického stavu obvinených osôb v čase nástupu obvinených osôb do výkonu väzby, ako aj následného monitorovania rizikových faktorov a psychického stavu u obvinených počas výkonu väzby. Práve vďaka týmto opatreniam môže dôjsť k predchádzaniu vzniku mimoriadnych udalostí a záchrane života a zdravia obvinených osôb.

02.5. DISCIPLINÁRNE OPATRENIA

Pri porušení povinností a ústavného poriadku sú ukladané obvineným disciplinárne tresty.²¹ Monitorovací tím NPM sa počas návštevy ústavu zameriaval na spôsob ich ukladania a primeranosť uložených disciplinárnych trestov.

Disciplinárne tresty sa v súlade so zákonom ukladajú odstupňovane – od **pokarhania cez obmedzenie nákupov, prijímania balíkov alebo návštev až po samoväzbu**. Najčastejšie ukladaným disciplinárnym trestom v ÚVV Nitra je **pokarhanie**. V ÚVV Nitra bol počas roku 2024 disciplinárny trest pokarhania uložený celkovo 141-krát, čo je najviac zo všetkých ústavov, kde sa vykonáva väzba.²² Druhým najčastejšie ukladaným disciplinárnym trestom je samoväzba, uložená počas roku 2024 až 56-krát. **Oba disciplinárne tresty - pokarhanie aj samoväzba sú v ÚVV Nitra oproti iným väzobným ústavom výrazne častejšie ukladané.** Pred umiestnením obvineného do samoväzby sa k vhodnosti umiestnenia vyjadruje aj personál

²¹ Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby, § 40 až 43.

²² Ročenka Zboru väzenskej a justičnej stráže za rok 2024, Disciplinárne tresty podľa druhu a ústavov - obvinení. Dostupné na: [II.-Cinnost-Zboru-vazenskej-a-justicnej-straze-2024.pdf](#)

zdravotníckeho strediska. Disciplinárny trest zákazu nákupu bol obvineným počas roku 2024 uložený 28-krát. Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že v rámci prokurátorských previerok neboli na úseku uložených disciplinárnych trestov zistené nedostatky a nebola potreba prijať dodatočné opatrenia.

02.6. PREHLIADKY CIEL

Dvakrát ročne sa v ústave vykonávajú generálne prehliadky, pri ktorých sa prehľadávajú aj cely obvinených a zvyknú sa používať aj služobné psy. Personál uviedol, že počas týchto prehliadok sa snažia s vecami obvinených zaobchádzať tak, aby nedošlo k ich poškodeniu – veci sú po prehliadke následne vrátené naspäť do skriniek. Obvinené osoby sa vyjadrili, že k poškodeniu vecí nedochádza, avšak niekedy si nájdu osobné predmety rozhádzané. Obvinení zároveň uviedli, že počas generálnych prehliadok sa museli podrobiť aj dôkladným osobným prehliadkam, vrátane vykonania drepu.

ODPORÚČANIE PRE MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR:

- Vyčleniť finančné prostriedky na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb. **(do 12 mesiacov)**

ODPORÚČANIE PRE GR ZVJS:

- Do doby začatia používania telesných skenerov nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok dvojkrokovou metódou v súlade s medzinárodnými štandardmi. **(bezodkladne)**

ODPORÚČANIE PRE ÚVV NITRA:

- Zdôrazňovať príslušníkom význam a dodržiavanie Etického kódexu príslušníka a zamestnanca Zboru väzenskej a justičnej stráže. **(priebežne)**
- Prehodnotiť frekvenciu ukladania disciplinárneho trestu samoväzby. **(bezodkladne)**

03 REŽIM DŇA A AKTIVITY

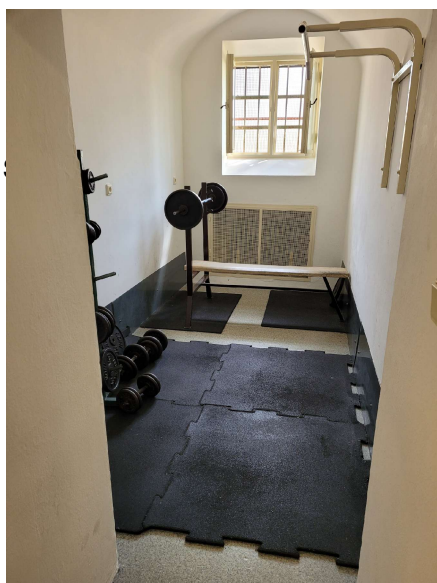
Výbor CPT v poslednej správe adresovanej vláde Slovenskej republiky pozitívne hodnotí snahy o rozšírenie zmierneného režimu väzby. Negatívne však hodnotí štandardný režim väzby, ktorý podľa Výboru CPT ostáva pre väčšinu obvinených veľmi jednotvárnym. Obvinené osoby trávajú až 23 hodín denne zamknuté v cele s minimálnou ponukou aktivít. Výbor CPT vo svojej správe odporučil, aby každá osoba vo väzbe mala možnosť tráviť aspoň osem hodín denne mimo

cely pri zmysluplných aktivitách, ktoré zahŕňajú prácu, vzdelávanie či šport.²³

Režim dňa by mal byť flexibilne prispôsobený individuálnym potrebám, pričom osobitná pozornosť má byť venovaná osobám vo vyššom veku, so zdravotným znevýhodnením alebo psychickými ťažkosťami. Výbor CPT v tejto súvislosti zdôrazňuje potrebu rešpektovania vekových, zdravotných a iných špecifických okolností pri plánovaní denného režimu.²⁴

Monitorovací tím NPM pri rozhovoroch zistil **rozdiely v miere dostupnosti a rozmanitosti aktivít medzi zmierneným a štandardným režimom.**

03.1. ZMIERNENÝ REŽIM

Športová miestnosť

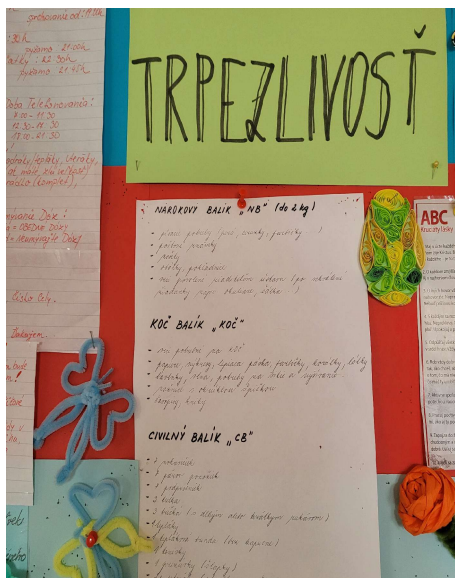
V ÚVV Nitra je podľa obvinených **v zmiernenom režime** bežnou súčasťou denného režimu kreslenie, hranie žolíkových kariet alebo skladanie puzzle. Mladiství obvinení obľubujú sledovanie televízie, čo je umožnené do večierky. Jeden mladistvý obvinený uviedol, že so spolubývajúcimi si chcú kúpiť televíziu na celu. Okrem týchto aktivít si môžu požičať knihy, čo mladistvým obvineným pomáha rozvíjať čítanie. Mnohé obvinené osoby, vrátane mladistvých obvinených, uvádzali, že veľa času trávajú cvičením alebo športovými aktivitami. Pre tieto účely majú v ústave k dispozícii posilňovňu. Okrem športu trávajú čas aj vychádzkami. Mladiství obvinení pri rozhovoroch zhodne uvádzali, že o vychádzky majú záujem a využívajú ich.

V čase monitorovacej návštevy nebolo mladistvým obvineným dovolené hrať stolný tenis (pingpong), pretože došlo k fyzickému stretu medzi dvoma mladistvými obvinenými a následne k poškodeniu (zlomeniu) rakiet na stolný tenis. Monitorovací tím NPM bol informovaný, že **dospelí obvinení na danom oddiele mohli hrať stolný tenis, avšak mladiství obvinení nie** (kvôli fyzickému zlomeniu rakiet na stolný tenis). Takto nastavená prax môže pôsobiť ako **kolektívny trest**, keďže za konanie jednotlivca nesie následky celá skupina. U mladistvých obvinených môže navyše **takáto prax vyvolávať pocit nespravodlivosti**, keďže dochádza k potrestaniu tých, ktorí s uvedenou udalosťou nemajú nič spoločné. Namiesto toho NPM odporúča prax zdôrazňujúcu **individuálny prístup** pri prijímaní opatrení ako dôsledku porušenia pravidiel. V uvedenom prípade by tým došlo k zachovaniu prístupu mladistvých obvinených k športovým aktivitám.

V ÚVV Nitra sú poskytované formálne aj neformálne vzdelávacie aktivity. Jeden mladistvý obvinený počas rozhovoru uviedol, že školu navštevuje, avšak do príchodu monitorovacieho tímu NPM ju navštívil iba raz. Zabezpečenie povinnej školskej dochádzky spadá do právomoci pedagóga vzdelávania. Pokiaľ mladistvý obvinený nemá

²³ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf (2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025, bod 71.

²⁴ Výbor CPT -CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015, CPT Štandardy – Hlavné časti všeobecných správ, kapitoly o „Aktivitách a režime pre väzňov“. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt>.

zabezpečenú povinnú školskú dochádzku, pedagóg vzdelávania kontaktuje prokurátora za účelom zistenia približnej dĺžky väzobného stíhania mladistvého. Následne kontaktuje školu, ktorú mladistvý pred výkonom väzby navštevoval a v prípade, že mladistvý obvinený strávi vo väzbe minimálne 2 alebo 3 mesiace, na základe dohody medzi školou a ústavom sa zabezpečí individuálne štúdium. To je zabezpečované pedagogickým personálom školy.

Pedagóg vzdelávania doplnil, že v prípadoch, kedy je mladistvému nariadený pobyt v reedukačnom centre, tak škola, ktorú mladistvý navštevoval, často nemá záujem spolupracovať na výučbe mladistvého. Pedagóg vzdelávania v tejto súvislosti zároveň poukázal na problém nadväznosti a plynulosti vzdelávacieho procesu, pokiaľ mladistvý obvinený z reedukačného centra utečie, následkom čoho môžu vzniknúť nejasnosti ohľadom pokračovania vzdelávacieho procesu mladistvého.

Pedagóg vzdelávania vo vzťahu k neformálnemu vzdelávaniu uviedol, že o neformálne vzdelávanie majú záujem najmä mladiství, dospelí obvinení prejavujú o vzdelávanie záujem zriedkavo.

Obvinené osoby v zmiernenom režime sa na ponuku kultúrno-osvetovej činnosti, resp. aktivít nešťažovali. Aktivity sú zabezpečené pedagógom vzdelávania advoma referentmi špecialistami, ktorí vytvárajú plány kultúrno-osvetovej činnosti na každý mesiac. Tieto aktivity prebiehajú často v multifunkčnej miestnosti a zahŕňajú prednášky (napr. o závislosti na alkohole) alebo výnimočne aj inscenáciu divadelnej hry. Pedagóg vzdelávania doplnil, že pre zachovanie psychickej pohody mladistvých osôb je kľúčovým aspektom aj pravidelný kontakt s rodinou.

03.2. ŠTANDARDNÝ REŽIM

Oddiel so štandardným režimom väzby je základným režimom, do ktorého sú obvinené osoby umiestňované, pokiaľ neboli zaradené do zmierneného režimu. Obvinené osoby trávajú väčšinu dňa uzamknute vo svojich celách (približne 23 hodín) a ich pohyb mimo cely, ako aj účasť na voľnočasových či vzdelávacích aktivitách je obmedzená. Vo všeobecnosti je v štandardnom režime obmedzený prístup k činnostiam, ktoré by podporovali sociálnu interakciu, osobnostný rozvoj alebo fyzickú aktivitu. Tento režim sa vzťahuje najmä na osoby, u ktorých neboli splnené podmienky na zaradenie do zmierneného režimu, alebo ktoré si závažnejším spôsobom porušili povinnosti vyplývajúce z výkonu väzby. Zistenia monitorovacieho tímu NPM nasvedčujú, že aj v štandardnom režime je potrebné v súlade s medzinárodnými štandardmi zabezpečiť zmysluplné aktivity, ktoré by zmierňovali negatívne dopady dlhodobého pobytu v izolácii.

V **štandardnom režime** boli odpovede obvinených osôb na režimové aktivity rôznorodejšie. Viacerí potvrdili, že majú možnosť zúčastňovať sa vychádzok, niektorí chodia pravidelne, iní len príležitostne. V rámci rozhovorov bol spomínaný záujem o psychologické a skupinové aktivity, ktoré by obvinení radi absolvovali častejšie a vo väčšom rozsahu. Niektorí využívali prístup ku knihám a podávali žiadanky na návštevu kultúrnej miestnosti. Využitie týchto možností však záviselo

od ich dostupnosti. Na základe rozhovorov s obvinenými osobami monitorovací tím NPM zistil, že ponuka denných činností a aktivít sa líšila aj v závislosti od toho, pre ktoré skupiny bola pripravovaná.

V ÚVV Nitra obvinení muži v štandardnom režime uvádzali, že v rámci voľného času sa venujú najmä kartovým hrám na celách alebo hraniu stolného tenisu. Okrem toho si pochvalovali možnosť vyžiadania si časopisov alebo knížiek. Vychádzky majú zvyčajne po ôsmej hodine ráno, pričom monitorovací tím NPM viedol rozhovor aj s obvinenými, ktorí vychádzky nevyužívajú. Dôvodom, prečo niektorí obvinení nechceli chodiť na vychádzky, bol skorý ranný čas vychádzok a s tým spojené chladné počasie. V prípade nevyhovujúceho počasia (napr. dážď, búrka) sa obvinení vychádzok zvyčajne (na základe vlastného rozhodnutia) nezúčastňujú.

Cela: štandardný režim (ženy)

Psychologické a skupinové aktivity boli vnímané pozitívne, no obvinené osoby by preferovali možnosť dlhšieho sedenia, resp. terapie s psychológom. Podľa jedného obvineného, krátke sedenia s psychológom významne nezlepšia jeho psychický stav. Iný obvinený uviedol, že viacerí obvinení navštevujú aj farára a s ním majú aj dlhšie rozhovory. Prístup farára bol hodnotený veľmi pozitívne.

V ÚVV Nitra obvinené ženy v štandardnom režime opísali obmedzenú ponuku aktivít. Niektoré sa vyjadrili, že väčšinu času trávajú čítaním, kreslením alebo pozeraním televízie, pokiaľ ju majú k dispozícii aj na cele. Okrem toho je pre obvinené ženy (rovnako ako pre mužov) k dispozícii farár sponukou pastoračných služieb, avšak skúsenosti s jeho prístupom užien boli rôzne. Taktiež využívajú pravidelne možnosti vychádzky. Určité námietky však zazneli voči času konania vychádzok, ktoré sú podľa vyjadrení obvinených žien vykonávané skoro (okolo siedmej hodiny) ráno, čo je pre mnohé neprijemné aj vzhľadom na skutočnosť, že rána bývajú v zimných mesiacoch chladné. Jedna obvinená uviedla monitorovaciemu tímu NPM, že naposledy odmietla vychádzku, keď bolo sychravé počasie.

Podľa aktuálnej právnej úpravy majú **obvinené osoby vo väzbe možnosť vykonávať prácu, ak s tým vyjadria súhlas**.²⁵ V praxi však táto možnosť vo väčšine prípadov ostáva nevyužitá. Z rozhovoru s vedením ústavu vyplynulo, že majú vedomosť o tom, že obvinení by sa radi zapojili do pracovnej činnosti, avšak problémom je najmä nedostatok možností práce na externých pracoviskách mimo ústavu. Viacerí obvinení pri rozhovoroch s monitorovacím tímom NPM uviedli, že by o prácu mali záujem, ale zároveň majú vedomosť, že vo výkone trestu budú mať viacej možností pracovať. Taktiež sa na to sťažovali psychológovi. Tieto zistenia nasvedčujú, že pre obvinené osoby je potrebné aktívne vytvárať pracovné príležitosti, ktoré by mohli prispieť k zmysluplnému tráveniu času a aj k zlepšeniu finančnej situácie mnohých obvinených.

²⁵ Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby, § 32 ods. 1.

ODPORÚČANIE PRE GR ZVJS:

- Rozšíriť ponuku práce aj pre väzobne stíhané osoby. **(priebežne)**

ODPORÚČANIA PRE ÚVV NITRA:

- Zaviesť systematickú a pravidelnú ponuku zmysluplných aktivít pre osoby v štandardnom režime väzby s ohľadom na osobitné potreby mužov, žien a mladistvých. **(priebežne)**
- Zabezpečiť striedanie časov vychádzok medzi jednotlivými oddielmi (napr. rotáciou raných a poobedných termínov), aby vychádzky neprebiehali pre určité skupiny dlhodobo napríklad len v ranných hodinách. **(priebežne)**

04 KONTAKT S VONKAJŠÍM SVETOM

Výbor CPT považuje **kontakt s vonkajším svetom za jeden z hlavných prvkov prevencie zlého zaobchádzania** počas väzby. Pravidelný kontakt mimo väzenského zariadenia preukázateľne znižuje riziko izolácie, zneužitia a posilňuje duševné zdravie zadržaných osôb. Tieto zásady treba podľa Výboru CPT aplikovať aj vo fáze vyšetrovania. Práve tam je kontakt s obhajcom a rodinou mimoriadne dôležitý. Osoby vo väzbe (vrátane tých v kolúznei väzbe) majú mať zabezpečený pravidelný a zmysluplný kontakt s rodinou a blízkymi – prostredníctvom listov, telefonátov, videohovorov a návštev. Obmedzenie týchto kontaktov môže byť **prípustné len výnimočne a na základe individuálnych dôvodov**.

V zmiernenom režime sú možnosti kontaktu s vonkajším svetom spravidla širšie a flexibilnejšie než v štandardnom režime. Viaceré obvinené osoby v štandardnom režime uvádzali, že im v počiatočných fázach väzby chýbali možnosti informovania sa o režime vo väzbe.

04.1. PRÍSTUP K PRÁVNEJ POMOCI

Prístup k právnikovi má byť umožnený od začiatku trestného stíhania, a to v dôvernom prostredí bez prítomnosti personálu. Za dobrú prax považuje Výbor CPT aj možnosť bezplatných videohovorov, a to najmä tam, kde sú osobné návštevy obmedzené z dôvodov vzdialenosti, bezpečnosti alebo iných okolností.²⁶ Výbor CPT opakovane upozorňuje, že zákaz kontaktu s rodinou, najmä telefonátov, by nemal byť automatickým disciplinárnym trestom. Každé obmedzenie musí byť odôvodnené a individuálne posúdené. Ani v prípade samoväzby či disciplinárnych cieľ nesmie dôjsť k automatickému prerušeniu kontaktu s rodinou alebo právnikom.

²⁶ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf (2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025, bod 91.

Obvinené osoby počas rozhovorov uvádzali, že im bol pridelený obhajca *ex offio* alebo mali možnosť kontaktovať vlastného, súkromne zvoleného obhajcu. Niektorí obvinení uviedli, že aj napriek tomu, že im bol obhajca pridelený alebo disponujú vlastným súkromným obhajcom, tento ich doposiaľ vo väzbe osobne nenavštívil (avšak komunikujú s ním telefonicky). Väčšina obvinených uviedla, že s obhajcom komunikuje pravidelne a bez zásadných prekážok. **Zaznamenané odpovede nenaznačovali systematické problémy v oblasti prístupu k obhajobe, čo hodnotíme pozitívne.**

04.2. NÁVŠTEVY

Návštevná miestnosť

Dospelí obvinení majú právo prijať návštevu najmenej raz za kalendárny mesiac v trvaní dvoch hodín. Návšteva sa môže uskutočniť formou fyzickej (kontaktnej) návštevy alebo formou videonávštevy. Ak je doba návštevy rozdelená na dve jednogodinové návštevy, tak jedna hodina musí byť uskutočnená formou videonávštevy. Ak má obvinený nepľnoleté deti, má právo na ďalšiu videonávštevu s nimi v trvaní najmenej jednej hodiny.²⁷ O videonávštevy môžu obvinení požiadať prostredníctvom žiadanky a uskutočňujú sa v rámci hodín vyčlenených pre videonávštevy.

Mladiství obvinení zaradení do zmierneného režimu, ktorými monitorovací tím NPM viedol rozhovor, uvádzali, že majú návštevy s rodinou pravidelne. Jeden mladistvý obvinený uviedol, že návštevy prebiehajú príliš skoro – ráno osiedmej. Pre mnohé rodiny, ktoré bývajú v iných mestách a teda ďalej od ústavu, to môže predstavovať praktický problém. Napriek tomu, mladistvý obvinený uviedol, že ho rodina navštevuje pravidelne.

Jeden z obvinených v **zmiernenom režime** uviedol, že počas návštevy jeho ženy a trojmesačného syna, jeho žena nemohla pre syna vziať fľašu mlieka, resp. nebolo jej to povolené príslušníkom. V dôsledku toho jeho syn neustále plakal, čo **znižilo kvalitu návštevy** a spôsobilo stres obvinenému, matke aj dieťaťu.

V **štandardnom režime** využívali obvinení návštevy rôzne. Zatiaľ čo väčšina obvinených mala návštevy pravidelne, monitorovací tím NPM zaznamenal aj vyjadrenia obvinených, že návštevy nevyužívajú kvôli veľkej vzdialenosti od miesta pobytu rodiny alebo nedostatku finančných prostriedkov.

Väčšina návštevných hodín je určená počas pracovných dní. Návštevy cez víkend sa realizujú skôr podľa potreby a na základe žiadosti väznenej osoby. **Dostupnosť návštevných hodín pre pracujúcich rodinných príslušníkov tak môže byť výrazne obmedzená.**

04.3. TELEFONOVANIE, KOREŠPONDENCIA A PRIJÍMANIE BALÍKOV

Telefonovanie je v **zmiernenom režime** spravidla umožnené denne bez časového limitu za predpokladu, že sa tým neobmedzia ostatné obvinené osoby a obvinený disponuje dostatočným kreditom. Obvinení

²⁷ Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby, § 19 ods. 3.

v štandardnom režime potvrdili možnosť telefonovať podľa dostupného kreditu maximálne 120 minút denne (s výnimkou osôb umiestnených v kolúznej väzbe).

Písomný kontakt (najmä prostredníctvom listov) či prijímanie balíkov bolo obvinenými osobami charakterizované ako bezproblémové. Obvinené osoby uviedli, že obálky a známky sú dostupné u referentov alebo v bufete. Jedna obvinená uviedla počas rozhovoru, že počas nástupu do väzby dostala dve známky zadarmo, avšak následne už si pre účely korešpondencie musela ďalšie známky dokúpiť. K dobe doručenia listovej korešpondencie, ktoré zväčša trvá dva až tri dni, obvinení nemali výhrady.

ODPORÚČANIE PRE ÚVV NITRA:

- Prihliadať na časovú dostupnosť návštev pre mladistvých v prípade pracujúcich rodičov a pre osoby, ktorých rodinní príslušníci dochádzajú za návštevou z iného kraja, resp. z väčšej vzdialenosti. **(bezodkladne)**

05 ZDRAVOTNÁ A PSYCHOLOGICKÁ STAROSTLIVOSŤ

Stomatologická ambulancia

Zdravotné stredisko v ústave zabezpečuje primárnu zdravotnú starostlivosť pre obvinené a odsúdené osoby, ako aj pre príslušníkov. Lekárska zdravotná starostlivosť je zabezpečená dvoma lekármi, ktorí sú zamestnancami ústavu a viacerými špecialistami (stomatológ, pneumológ, psychiatr) pracujúcimi na dohodu. Lekárom v ústave asistuje ďalších päť zdravotníckych pracovníkov – štyri zdravotné sestry a jeden zdravotný brat.

V rámci poskytovanej zdravotnej starostlivosti je obvineným osobám k dispozícii všeobecná, stomatologická a interná ambulancia. V prípade, že zdravotný stav obvinenej osoby vyžaduje neurologické alebo ortopedické vyšetrenie, sú obvinené osoby objednávané do civilných ambulancií v Nitre, pričom priemerná doba, kým sa dostanú na vyšetrenie, je od dvoch do štyroch týždňov. V prípadoch, ktoré vyžadujú otorinolaryngologické (ORL) alebo urologické vyšetrenie, obvinené osoby sú posielané do nemocnice v Nitre. Aj keď niektorí špecialisti podľa vyjadrení personálu obvinenej osoby odmietajú, ústav má viacero zdravotníckych špecialistov, s ktorými spolupráca funguje dobre.

V prípade podozrenia na zlé zaobchádzanie (napr. po eskortách alebo bitkách medzi obvinenými) je realizované vyšetrenie a zdravotný personál spolupracuje s preventívno-bezpečnostnou službou. Zranenia sú zaznamenávané aj referentmi režimu a porovnávané s lekárskeym nálezom. Prípady sexuálneho násillia podľa informácií personálu neboli evidované.

Prístup k základnej zdravotnej starostlivosti bol vo väčšine prípadov hodnotený **pozitívne**. Osoby uvádzali, že v prípade zdravotných ťažkostí boli prijaté k lekárovi bez zbytočných prieťahov. V jednom prípade obvinený monitorovaciemu tímu NPM počas rozhovoru uviedol, že informoval zdravotnú sestru o svojom zlom psychickom stave a oznámil jej, že „sa chce obesit“. Podľa vyjadrenia obvineného

zdravotná sestra vzala jeho tvrdenie na ľahkú váhu a ironicky mu odpovedala, že „má právo sa obesit“. V tejto súvislosti monitorovací tím NPM upozorňuje, že takéto situácie nie je možné brať na ľahkú váhu. Obvinená osoba týmto spôsobom mohla vyjadriť zámer alebo plán pokúsiť sa o samovraždu v budúcnosti. **V takýchto prípadoch by mal byť vyrozumený službukonajúci lekár, rovnako ako psychológ a psychiater, aby posúdili vážnosť situácie vrátane možných rizík a suicidálnych sklonov.**

Prístup k zdravotnej starostlivosti je podľa rozhovorov sprostredkovaný najčastejšie cez referenta na základe podanej žiadanky. Viacerí obvinení uviedli, že keď požiadali o návštevu lekára, boli zvyčajne v ten istý alebo na druhý deň predvedení na zdravotné oddelenie. V prípadoch ľahších zdravotných ťažkostí ako bolesť či nachladnutie im bola poskytnutá adekvátna pomoc. Iba ojedinele zaznelo, že čas medzi podaním žiadosti a samotným vyšetrením bol dlhší. Zazneli tiež pripomienky k dostupnosti liekov – niektorí obvinení uviedli, že lieky, o ktoré požiadali, nedostali okamžite alebo museli dlhšie čakať na predpis alebo schválenie. Zdravotná dokumentácia bola vedená štandardne.

Podľa vyjadrení zdravotníckeho personálu sa obvinené osoby výnimočne sťažujú aj na zaobchádzanie zo strany príslušníkov. V takom prípade zdravotnícky personál kontaktuje preventívno-bezpečnostnú službu, aby situáciu prešetrila. Preventívno-bezpečnostná služba je kontaktovaná automaticky aj v prípadoch, kedy zdravotnícky personál spozoruje stopy fyzického násillia alebo predtým nezaznamenané tetovania. Zdravotnícky personál sa zároveň dopytuje obvinenej osoby, ako došlo k zraneniam alebo známkam násillia, prípadne k novému tetovaniu.

Lieky, ktoré obvinené osoby pravidelne užívajú, sú vydávané obvykle zdravotníckymi pracovníkmi. Nočný a víkendový výdaj liekov je zabezpečený referentmi režimu zdávkočov, ktoré sú vopred pripravené a označené menom a číslom cely. Obvinené osoby si na výdaj liekov príslušníkmi nesťažovali.

Z rozhovorov so zdravotníckymi pracovníkmi vyplynulo, že v čase monitorovacej návštevy bola v ústave osoba, ktorá vykazovala znaky demencie. Keďže obvinená osoba bola inkontinentná, vyžadovala si špeciálnu starostlivosť a opateru, vrátane prebaľovania dva krát denne. Monitorovací tím bol informovaný, že v prípade odsúdenia obvinenej osoby súdom bude premiestnená na oddiel pre ľudí so zdravotným postihnutím do Trenčína.

05.1. DUŠEVNÉ ZDRAVIE

V ÚVV Nitra pôsobia štyria psychológovia, ktorých pôsobnosť zahŕňa najmä vstupnú psychologickú diagnostiku a individuálne alebo kolektívne skupinové terapie. Psychologické konzultácie prebiehajú na základe žiadanky podanej obvinenou osobou. Počas psychologických konzultácií nie je príslušník prítomný, ale čaká pred dverami miestnosti, kde prebieha rozhovor. Pri rozhovore so psychológom však môže byť prítomný tlmočník, ak obvinená osoba neovláda dobre slovenský jazyk.

Osoby sú pri nástupe do väzby poučené o možnosti kontaktovať psychológa. Podľa psychológa sú najčastejšími témami rozhovorov pocity smútku (depresívne stavy), osobné a rodinné problémy, vrátane odlúčenia od rodiny, ako aj absencia návykových látok, najmä tabaku. V rozhovore psychológ uviedol, že v posledných rokoch evidujú zvýšený nárast duševných ochorení a v súčasnosti predstavujú častejší problém ako závislosti na návykových látkach.

Psychológovia pracujú aj s osobami, ktoré sú v ústavnom prostredí vnímané ako problematické alebo zraniteľné. Ide napríklad o osoby s neistou sexuálnou orientáciou, ktoré prežívajú ťažkosti pri adaptácii na väzenské prostredie, osoby so závislosťami, ako aj jednotlivcov, ktorí sa cítia nevinní alebo sú výrazne dezorientovaní v prostredí výkonu väzby.

V prípadoch avizovaných pokusov o samovraždu sú psychológovia prizývaní bezodkladne. Ich úlohou je posúdiť mieru rizika, navrhnúť vhodné opatrenia na zaistenie bezpečnosti a nastaviť ďalší postup vrátane možnej psychiatrickej intervencie. Pre účely psychiatrickej starostlivosti, ústav spolupracuje s psychiatrom, ktorý podľa vyjadrenia psychológa navštevuje ústav jedenkrát za dva týždne. **Podľa vyjadrenia psychológa, ako aj zdravotníckeho personálu na zdravotnom stredisku, ide vzhľadom na počet pacientov, ktorí trpia psychickými problémami (najmä úzkostné a depresívne stavy) a potrebné zabezpečenie psychiatrickej starostlivosti o nedostatočný stav.**

Okrem obvinených osôb, psychologické poradenstvo vyhľadávajú aj príslušníci, ato nielen kvôli pracovným, napríklad interakcia s obvinenými, ale aj osobným záležitostiam a problémom. Pri pracovných problémoch ide najmä o stavy, ktoré vyžadujú deeskaláciu napätia. Psychológ uviedol, že aj medzi príslušníkmi sa nájdu takí, ktorí vyhľadávajú psychologickú starostlivosť aj častejšie ako iba raz do týždňa. Psychológ môže zároveň vykonávať súčinnosť aj v prípadoch, ak vzniknú na strane príslušníka psychické problémy, ktoré predstavujú prekážku výkonu služobnej činnosti. Konkrétnym prípadom bolo diagnostikovanie psychotického stavu (psychózy) u príslušníka, čo predstavovalo prekážku výkonu služobnej činnosti, v dôsledku čoho došlo k ukončeniu služobného pomeru príslušníka.

Obvinené osoby, s ktorými monitorovací tím NPM viedol rozhovor, **vnímali psychologickú starostlivosť, najmä prístup personálu, pozitívne.** Mnohí obvinení by však privítali možnosť častejšej terapie, resp. sedenia u psychológa, vrátane kolektívnych skupinových sedení (terapií). Práve kontakt s inými osobami, napríklad počas skupinových sedení, by mohol pozitívne vplývať najmä na osoby v štandardnom režime väzby, ktoré majú tieto možnosti oproti zmiernenému režimu výrazne obmedzenejšie.

ODPORÚČANIE PRE ÚVV NITRA:

- Zlepšiť informovanosť o možnostiach psychologической a psychiatrickej pomoci a posilniť dostupnosť týchto služieb (najmä psychiatrickej). **(bezodkladne)**

06 ZRANITELNÉ SKUPINY – ŽENY VO VÄZBE

Zmiernený režim (ženy):
Spoločenská miestnosť

Ženy predstavujú vo výkone väzby osobitne zraniteľnú skupinu,²⁸ ktorej potreby si vyžadujú diferencovaný prístup. Osobitným rizikám čelia tehotné ženy, matky alebo ženy so skúsenosťou s násilím. Práve kvôli ich situácii je potrebné k nim pristupovať so zvýšenou pozornosťou a citlivým prístupom.

Výbor CPT aj ďalšie medzinárodné inštitúcie opakovane poukazujú na potrebu rodovo citlivého prístupu, ktorý zohľadňuje špecifické zdravotné, hygienické a psychosociálne potreby žien. Zistenia monitorovacieho tímu NPM poukazujú na to, že tieto potreby nie sú vždy v plnej miere reflektované v režime väzby a dostupných službách, čo zvyšuje riziko negatívnych dopadov väzby túto zraniteľnú skupinu.

Zákon o výkone väzby upravuje aj špecifiká výkonu väzby u žien. Ubytovacia plocha pre obvinenú ženu nesmie byť menšia ako 4 m², pričom v prípade tehotných žien sa tento štandard nesmie znížiť. Ženám vo väzbe musí byť zabezpečená možnosť denného sprchovania, čím sa zohľadňujú špecifické hygienické potreby. Tehotným obvineným ženám nemožno uložiť určité disciplinárne tresty, konkrétne trest zákazu nákupov, samoväzby a celodenného umiestnenia do disciplinárnej cely. Tieto ustanovenia odzrkadľujú potrebu osobitne citlivého prístupu k ženám vo väzbe, predovšetkým ak ide o tehotné ženy alebo matky. Ich cieľom je minimalizovať zdravotné a psychologické riziká, ktoré sú s väzobným zaistením spojené.

06.1. TEHOTNÉ ŽENY VO VÄZBE

Počas rozhovoru s monitorovacím tímom NPM sa zdravotnícky personál vyjadril, že v ústave sa naposledy nachádzala tehotná žena ešte v roku 2024. V súvislosti spretrvávajúcou praxou umiestňovania tehotných žien do výkonu väzby uvádzame, že verejný ochranca práv navrhuje zaviesť **právnú úpravu prerušenia väzby, prípadne využívanie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien.**²⁹

V súčasnosti sa výkon trestu tehotnej ženy odkladá, prípadne prerušuje. **Avšak v prípadoch, ak je vo väzbe tehotná žena, neexistuje osobitný režim, na základe ktorého by sa nahrádzala alebo prerušovala väzba tehotnej ženy.** V dôsledku toho, aj tehotné ženy musia vykonať výkon väzby, aj keď sa stále aplikuje prezumpcia neviny. Po prípadnom odsúdení nariadi súd odklad alebo prerušenie výkonu trestu odňatia slobody. Na základe uvedeného upozorňujeme,

²⁸ Okrem žien je možné medzi zraniteľné kategórie obvinených osôb zaradiť aj mladistvých, negramotné osoby, osoby so zlým sociálnym alebo finančným zázemím, ako aj staršie osoby alebo osoby so zdravotným postihnutím a cudzincov. Asociácia pre prevenciu mučenia - Association for the prevention of torture (APT). Groups in situations of vulnerability. Dostupné na: <https://www.apr.ch/knowledge-hub/dfd/groups-situations-vulnerability>

²⁹ Kancelária verejného ochrancu práv. *Pripomienky k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.* Legislatívny proces č. LP/2025/223, Slov-Lex, 2025. - Na pripomienku verejného ochrancu práv bola daná odpoveď, že uvedená problematika si vyžaduje širšiu odbornú diskusiu, najmä s Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky, keďže sa týka inštitútu väzby.

že právoplatne odsúdená žena má priaznivejší procesný režim ako tehotná žena vo väzbe, na ktorú sa aplikuje prezumpcia neviny.

Zákon o výkone väzby sa tehotenstvu venuje len okrajovo, konkrétne otázke ubytovania a disciplinárneho trestu. Neupravuje však špecifické podmienky pre tehotné ženy. To vedie k rozdielnemu zaobchádzaniu, ktoré však musí sledovať legitímny cieľ a byť primerané.³⁰

06.2. KONTAKT OBVINENÝCH MATIEK S DEŤMI

Monitorovací tím NPM nepovažuje za primeranú platnú právnu úpravu, ktorá v prípade, že obvinená osoba je rodičom maloletého dieťaťa, rozširuje možnosti kontaktu s dieťaťom len o jednu hodinu videonávštevy mesačne navyše. Takéto opatrenie je nedostatočné, pretože nereflektuje osobitné potreby a situáciu matiek vo väzbe, ani právo dieťaťa na pravidelný a kvalitný kontakt s matkou. Vzťah medzi matkou a dieťaťom je často intenzívny a citovo nenahraditeľný, najmä ak ide o deti v predškolskom alebo mladšom školskom veku, pre ktoré môže byť odlúčenie traumatizujúce.

V tejto súvislosti by mali byť vytvorené osobitné podmienky umožňujúce častejší a kvalitnejší osobný kontakt s deťmi – vrátane špeciálne upravených návštevnych miestností, dlhších návštev bez fyzických bariér a podpory interaktívneho kontaktu s dieťaťom. Zároveň je potrebné legislatívne rozšíriť rozsah povolených návštev nad rámec jednej dodatočnej videonávštevy tak, aby zohľadňoval reálne potreby matiek a ich detí.

ODPORÚČANIA PRE MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR:

- Zaviesť právnu úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien. **(priebežne)**
- Inicovať legislatívne zmeny, ktorými sa rozšíria a spresnia podmienky kontaktu matiek vo väzbe s ich maloletými deťmi. **(priebežne)**

07 PODÁVANIE SŤAŽNOSTÍ A KONTROLNÉ MECHANIZMY

Výbor CPT vo svojej poslednej správe adresovanej Slovenskej republike hodnotil systém podávania sťažností v penitenciárnych zariadeniach, pričom uviedol, že obvinení a odsúdení majú viacero možností, ako podať sťažnosť. Ide najmä o možnosť podať sťažnosť riaditeľovi, generálnemu riaditeľovi ZVJS, prokurátorom či podávať podnety verejnému ochrancovi práv. Prokurátorské kontroly obvinených osôb sa vykonávajú každé dva mesiace a odsúdených osôb každé tri mesiace. Záznamy o sťažnostiach sú vedené dôsledne a osoby sú informované o výsledku.³¹

³⁰ Verejný ochranca práv. *Apelujem na zohľadnenie situácie tehotných žien vo väzbe*. Bratislava, 5. marca 2025. Tlačová správa. Dostupné na: <https://vop.gov.sk/apelujem-na-zohladnenie-situacie-tehotnych-zien-vo-vazbe/>

³¹ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf (2025)09. Štrasburg: Rada Európy,

Schránky na sťažnosti a žiadosti

Na základe rozhovorov s obvinenými osobami v oboch režimoch väzby monitorovací tím NPM vyhodnotil, že informovanosť o možnostiach podávania sťažností a využívanie tohto nástroja na ochranu práv je individuálna. Mnohí obvinení síce deklarovali, že sťažnostný mechanizmus poznajú, no v praxi ho nevyužívajú, a to buď z dôvodu **nedôvery v jeho účinnosť, nedostatku informácií, alebo z presvedčenia, že ich problém by sa aj tak nevyriešil, ba dokonca by sa mohol zhoršiť.**

Monitorovací tím NPM zaznamenal aj vyjadrenia viacerých obvinených, ktorí uviedli, že im nikto nevysvetlil, ako môžu podať sťažnosť. Systém fungovania sťažností im bol vysvetlený až dodatočne, často po prvotných informáciách od ďalších osôb umiestnených vo výkone väzby. Výnimočne obvinení nemali vedomosť ani o schránkach, ktoré slúžia pre podanie sťažnosti prokurátorovi.

Z poskytnutej dokumentácie za obdobie rokov 2024 až 2025 vyplýva, že prokurátorské previerky v ústave boli realizované pravidelne. Obvinení zhodne uvádzali, že sa však s **dozorovým prokurátorom nikdy nestretli**. Táto skutočnosť sa javí ako problematická, keďže práve prokurátor má dohliadať na zákonnosť výkonu väzby.

Jeden obvinený počas rozhovoru uviedol, že v eskortnej cele trávi osem až deväť hodín, často od skorého rána. Rovnako sa mu nepáčil prístup príslušníkov, ktorí ho nechceli odpútať ani keď musel ísť na toaletu. V tejto súvislosti uviedol, že po porade s advokátom zváži podanie sťažnosti.

ODPORÚČANIE PRE ÚVV NITRA:

- Zabezpečiť zrozumiteľné a pravidelné informovanie všetkých obvinených, najmä mladistvých, o ich právach a o možnostiach podávania sťažností. **(priebežne)**

08 MATERIÁLNE PODMIENKY

08.1. CELY

Na základe rozhovorov s obvinenými a vlastných pozorovaní monitorovací tím NPM vyhodnotil vybavenie cel ako adekvátne. Pozorované cely boli spravidla vybavené posteľou, stolom, stoličkou a úložným priestorom (skriňou a policami). Cely boli presvetlené s prístupom k dennému svetlu. Z hľadiska teplotného komfortu obvinené osoby uvádzali problémy s nadmerným teplom počas letných mesiacov, čo zmierňujú vetraním.

Niektorí obvinení mali námietky k matracom, na ktorých spia. Konkrétne išlo o pocit, že spia na preležaných, zničených alebo prepotených matracoch. To pre nich predstavovalo pocit zníženého komfortu a slabšej kvality spánku. Viacerí obvinení uviedli ako nedostatok, že nedisponujú zámkom, ktorým by si mohli zabezpečiť odložené osobné veci. Zámok na uzavretie odkladacieho priestoru,

2025, bod 104.

ktorý zabezpečí, že osobné veci budú v bezpečí pred odcudzením, môže pozitívne prispieť aj k prevencii konfliktov medzi obvinenými, napr. v dôsledku odcudzenia alebo strate osobných predmetov.

08.2. HYGIENA

Pridelená spodná bielizeň

Obvinení uviedli, že sprchovanie prebieha v ústave podľa rozvrhu, spravidla dvakrát týždenne v prípade mužov a každý deň v prípade žien. Obvinení uvádzali, že počas sprchovania väčšinou tečie teplá voda a iba zriedkavo sa musia sprchovať studenou vodou. Viaceré osoby by však uvítali častejšiu možnosť osobnej hygieny.

Hygienické potreby, ako napríklad šampón, sprchový gél alebo toaletný papier sú obvineným osobám poskytnuté pri nástupe do väzby. Obvinení uviedli, že si vybrané hygienické potreby dokupujú aj z vlastných prostriedkov, pokiaľ si chcú zabezpečiť kvalitnejšiu hygienu. Vo všeobecnosti obvinení konštatovali, že hygienické potreby poskytované z ústavu však postačujú na základnú hygienu.

Obvineným osobám je poskytovaná aj spodná bielizeň. Monitorovaciemu tímu NPM počas rozhovoru uviedla obvinená žena, že dostala spodnú bielizeň v zlej kvalite, špinavú a po predošlej osobe. Obvinená žena uvádzala, že nosenie spodnej bielizne, ktorá nebola hygienicky nezávadná, bolo pre ňu ponižujúce. Obvinená informovala monitorovací tím NPM, že od danej udalosti, kedy jej boli pridelená ústavná spodná bielizeň, používa výlučne vlastnú spodnú bielizeň. Problémy so spodnou bielizňou potvrdila monitorovaciemu tímu NPM aj ďalšia obvinená žena, ktorá uviedla, že dostala spodnú bielizeň poškodenú a s flákmi, pravdepodobne po predošlých obvinených ženách, ktoré nosili spodnú bielizeň. Podľa vyjadrení obvinených žien im personál v ústave uviedol, že spodná bielizeň je pravidelne čistená, resp. praná, avšak obvinené ženy, vzhľadom na pridelenú spodnú bielizeň, tvrdeniam o pravidelnom praní nedôverovali.

08.3. STRAVA

Z rozhovorov s obvinenými osobami vyplynulo, že skúsenosti so stravou vo väzobnom ústave boli dobré a viacerí si stravu pochvalovali. Jeden obvinený uviedol, že strava vo väzobnom ústave patrí knajlepším spomedzi všetkých ústavov, kde bol umiestnený. Niektoré z obvinených osôb uviedli, že aj keď je strava pestrá, privítali by väčší podiel ovocia a zeleniny. Viacerí uviedli, že im nechutí sója a preferovali by jej náhradu. Monitorovací tím NPM osobne kontroloval aj ochutnával stravu poskytovanú v deň monitorovacej návštevy a **ju vyhodnotil ako postačujúcu a bez závad.**

08.4. BUFET

Z rozhovorov s obvinenými osobami vyplynuli výhrady týkajúce sa fungovania ústavného bufetu. Najčastejšou pripomienkou boli vysoké ceny tovarov. Napríklad cena jednej krabičky tabaku značky „West“ bola v čase návštevy 12,20 EUR, tabaku značky „Winston“ 12,50 EUR. Obvinené osoby označili ceny v bufete za „predražené“ a uvádzali, že

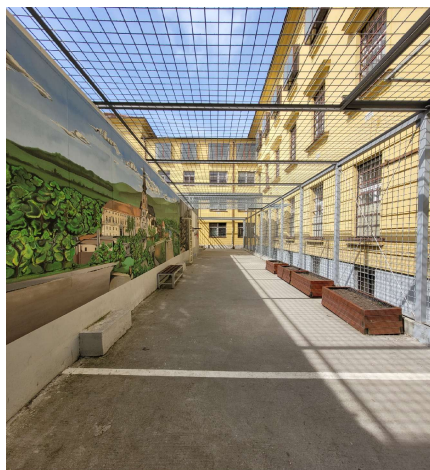

Tabakové výrobky
v ústavnom bufete

aj bežné položky, ako napr. mlieko alebo cukor boli vo vyššej cene ako v civilných obchodoch (napr. cukor v cene 2 EUR za 1 kg). Podľa spisovej dokumentácie sú na základe kontroly ceny v ústavnom bufete vyššie ako priemer. Priemerná cena za vybrané položky sa v apríli 2025 pohybovala na úrovni 22,30 EU, čo predstavuje 5,7 percentný rozdiel cien medzi priemerom a predajňou. **Tieto výpovede poukazujú na potrebu prehodnotenia cenotvorby tovarov v ústavoch. Výbor CPT podporuje myšlienku, že ceny tovarov vo väzniciach by mali byť obdobné ako ceny v bežnom civilnom prostredí.**³² Hlavným dôvodom je zabezpečenie spravodlivého prístupu k základným potrebám pre väznené osoby, ktoré často čelia nízkym príjmom a obmedzeným možnostiam zárobku.

Ústavné predajne často fungujú ako monopoly bez konkurencie, čo umožňuje nastavovanie cien bez ohľadu na trhové podmienky. To vedie k situáciám, kde ceny bežných produktov, ako základné potraviny, hygienické alebo tabakové produkty sú výrazne vyššie ako v civilnom prostredí. Vysoké ceny tovarov môžu mať pritom aj priamy vplyv na blízke rodiny, keďže vzhľadom na nízke alebo žiadne príjmy väznených osôb, musia rodiny často posilať obvineným peniaze, aby im pomohli pokryť základné potreby. Vysoké ceny v ústavných predajniach tak predstavujú dodatočnú finančnú záťaž aj pre rodiny obvinených. Na neprimerane vysoké ceny v ústavných predajniach na Slovensku poukázal Výbor CPT aj v správe z poslednej návštevy v roku 2023.³³

Obvinené osoby však pozitívne hodnotili dobré vybavenie bufetu a široký sortiment, čo hodnotíme pozitívne. Monitorovací tím NPM zároveň nezaznamenal výhrady voči správaniu alebo prístupu personálu v ústavnom bufete.

Vychádzkový dvorec

08.5. VYCHÁDZKOVÉ DVORCE

Vychádzkové dvorce v ústave boli podľa zistení monitorovacieho tímu NPM udržiavané a čisté. Z objektívnych dôvodov, najmä vzhľadom na umiestnenie ústavu v centre mesta, však v týchto priestoroch chýbala zeleň a obvinení nemali vo vychádzkových dvorcoch zabezpečený horizontálny výhľad. **Na potrebu možnosti horizontálneho výhľadu vo vychádzkových dvorcoch upozorňuje opakovane aj Výbor CPT, vrátane poslednej správy z návštevy Slovenskej republiky v roku 2023.**³⁴

³² 30. Všeobecná správa Výboru CPT za obdobie od 1. januára do 31. decembra 2020, č. CPT/Inf (2021)5; bod 64, str. 35; bod. 78 a 79, str. 40.

³³ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf (2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025, bod. 72.

³⁴ Report to the Slovak Government on the visit to the Slovak Republic carried out by the European Committee for the Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf (2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025, bod. 65.

ODPORÚČANIE PRE GR ZVJS:

- Prehodnotiť cenotvorbu a fungovanie ústavných bufetov s cieľom zabezpečiť primeranú dostupnosť tovarov. **(priebežne)**

ODPORÚČANIA PRE ÚVV NITRA:

- Zabezpečiť kontrolu matracov obvinených osôb a v prípadoch zistenia poškodenia ich výmenu. **(do 3 mesiacov)**
- Zabezpečiť obmenu spodnej bielizne tak, aby obvinené osoby, najmä ženy, dostávali spodnú bielizeň v nepoškodenom stave. **(bezodkladne)**
- Zabezpečiť väčší podiel ovocia a zeleniny v strave. **(priebežne)**

PREHLAD ODPORÚČANÍ

Ministerstvo spravodlivosti SR

priebežne	• Zaviesť právnu úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien. • Iniciovať legislatívne zmeny, ktorými sa rozšíria a spresnia podmienky kontaktu matiek vo väzbe s ich maloletými deťmi.
do 12 mesiacov	• Vyčleniť finančné prostriedky na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb.

Generálne riaditeľstvo ZVJS

bezodkladne	Do doby začatia používania telesných skenerov, nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok dvojkrovovou metódou v súlade s medzinárodnými štandardmi.
priebežne	- Zabezpečiť dostupnosť vstupnej zdravotnej prehliadky do 24 hodín od nástupu do väzby, vrátane víkendov a sviatkov. - Rozšíriť ponuku práce aj pre väzobne stíhané osoby. - Prehodnotiť cenotvorbu a fungovanie ústavných bufetov s cieľom zabezpečiť primeranú dostupnosť tovarov.

Ústav na výkon väzby Nitra

bezodkladne	- Prehodnotiť frekvenciu ukladania disciplinárneho trestu samoväzby. - Prihliadať na časovú dostupnosť návštev pre mladistvých v prípade pracujúcich rodičov a pre osoby, ktorých rodinní príslušníci dochádzajú za návštevou z iného kraja, resp. z väčšej vzdialenosti. - Zlepšiť informovanosť o možnostiach psychologickej a psychiatrickej pomoci a posilniť dostupnosť týchto služieb (najmä psychiatrickej). - Zabezpečiť obmenu spodnej bielizne tak, aby obvinené osoby, najmä ženy, dostávali spodnú bielizeň v nepoškodenom stave.
priebežne	Zdôrazňovať príslušníkom význam a dodržiavanie Etického kódexu príslušníka a zamestnanca Zboru väzenskej a justičnej stráže.

	• Zaviesť systematickú a pravidelnú ponuku zmysluplných aktivít pre osoby v štandardnom režime väzby s ohľadom na osobitné potreby mužov, žien a mladistvých. • Zabezpečiť striedanie časov vychádzok medzi jednotlivými oddielmi (napr. rotáciou raných a poobedných termínov), aby vychádzky neprebiehali pre určité skupiny dlhodobo napríklad len v ranných hodinách. • Zabezpečiť zrozumiteľné a pravidelné informovanie všetkých obvinených, najmä mladistvých, o ich právach a o možnostiach podávania sťažností. • Zabezpečiť väčší podiel ovocia a zeleniny v strave.
do 3 mesiacov	• Zabezpečiť kontrolu matracov obvinených osôb a v prípadoch zistenia poškodenia ich výmenu.

